

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Мухіна Валерія Анатолійовича** на тему:
**«Механізм підвищення показників економічної ефективності розвитку галузі
рослинництва в умовах невизначеності»**,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності **051 «Економіка»**
галузь знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»**

Актуальність теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Галузь рослинництва традиційно займає провідне місце у структурі аграрного сектору економіки України, формуючи вагомую частину валової продукції сільського господарства, експортного потенціалу держави та забезпечуючи продовольчу безпеку країни. Водночас сучасний етап її розвитку характеризується істотним зростанням рівня невизначеності, що обумовлено комплексним впливом воєнних дій, трансформаційних процесів в економіці, зміною кон'юнктури світових аграрних ринків, кліматичними викликами, порушенням логістичних ланцюгів, інвестиційними обмеженнями та нестабільністю ресурсного забезпечення.

За таких умов питання забезпечення економічної ефективності розвитку галузі рослинництва набувають особливої актуальності, оскільки саме ефективність використання виробничого потенціалу визначає конкурентоспроможність галузі, її стійкість до зовнішніх шоків та здатність забезпечувати сталий розвиток аграрного сектору. Традиційні підходи до управління розвитком рослинництва дедалі меншою мірою відповідають сучасним викликам, що обумовлює необхідність формування адаптивних організаційно-економічних механізмів, здатних враховувати комплексний вплив факторів невизначеності.

Саме тому дисертаційна робота Мухіна Валерія Анатолійовича, присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму підвищення економічної ефективності розвитку галузі рослинництва в умовах

невизначеності, є своєчасною, актуальною та має вагоме теоретичне і прикладне значення.

Актуальність дисертаційного дослідження підтверджується також його виконанням у межах науково-дослідних тем кафедри глобальної економіки Державного біотехнологічного університету, присвячених розвитку аграрного сектору в умовах цифровізації економіки та відновленню ресурсного потенціалу аграрного сектору в умовах геополітичних і технологічних викликів, у межах яких автором отримано результати, що безпосередньо використані під час виконання дисертаційного дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, характеризуються належним рівнем обґрунтованості та достовірності. Їх наукова аргументованість забезпечується використанням сучасної методології економічних досліджень, комплексним застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, широкою інформаційною базою, що включає офіційні статистичні матеріали, нормативно-правові акти України, результати наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, результати власних розрахунків автора.

Логіка побудови дисертації, що рецензується, є послідовною та цілісною. Усі структурні елементи роботи взаємопов'язані між собою та спрямовані на вирішення поставлених завдань. Через усі розділи простежується єдина концепція дослідження, що забезпечує досягнення поставленої дисертантом мети.

Особливої уваги заслуговує комплексний характер дослідження, у межах якого автором поєднано теоретичне узагальнення сучасних підходів до дослідження економічної ефективності розвитку галузі рослинництва із ґрунтовним економіко-статистичним аналізом, моделюванням та розробленням практичних рекомендацій щодо удосконалення механізму управління розвитком галузі.

Достовірність отриманих результатів підтверджується адекватністю застосованого математичного апарату, використанням сучасних методів аналізу,

достатнім обсягом статистичної інформації та логічною узгодженістю отриманих висновків.

Таким чином, дисертаційна робота характеризується високим рівнем методичного забезпечення, логічністю побудови та достатнім ступенем обґрунтованості сформульованих автором наукових положень, висновків і практичних рекомендацій.

Основні результати дослідження та їх наукова новизна. Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та науковими публікаціями здобувача дає підстави стверджувати, що автором отримано нові наукові результати, які мають важливе теоретичне та практичне значення для розвитку економічної науки.

Найбільш вагомим результатом дослідження є обґрунтування організаційно-економічного механізму підвищення показників економічної ефективності розвитку галузі рослинництва в умовах невизначеності, який ґрунтується на комплексному врахуванні впливу чинників маркетингового середовища, результатів економіко-статистичного моделювання та інструментів адаптивного управління.

Науковий інтерес становить удосконалений автором теоретико-методичний підхід до дослідження маркетингового середовища галузі рослинництва, який передбачає розгляд галузі як самостійної економічної системи із власним внутрішнім маркетинговим середовищем, що дозволяє комплексно оцінювати вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на результати її розвитку.

Безперечною перевагою роботи є також удосконалення методичних підходів до аналізу структурної трансформації продуктивності, економіко-статистичного моделювання формування економічної ефективності виробництва продукції рослинництва та дослідження динаміки розвитку галузі в умовах інституційних трансформацій і зовнішніх шоків.

Позитивної оцінки заслуговує й розвиток наукових положень щодо комплексного оцінювання впливу чинників маркетингового середовища, трактування невизначеності як об'єктивної характеристики функціонування галузі,

а також обґрунтування стратегічних напрямів підвищення економічної ефективності розвитку рослинництва в умовах сучасних викликів.

Повнота викладення основних результатів дослідження у наукових публікаціях. Основні положення, висновки та результати дисертаційного дослідження достатньою мірою апробовані та оприлюднені у наукових працях автора. Результати дослідження знайшли відображення у статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, а також у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій. Обсяг, кількість та зміст наукових публікацій відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а основні результати дослідження достатньою мірою відображають зміст дисертаційної роботи.

Позитивної оцінки заслуговує достатній рівень апробації результатів дослідження, що свідчить про їх наукову обґрунтованість, практичну значущість та фахове обговорення у науковому середовищі.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Практична цінність дисертаційної роботи полягає у тому, що запропоновані автором теоретико-методичні положення та науково-практичні рекомендації доведені до рівня конкретних управлінських рішень, спрямованих на підвищення економічної ефективності розвитку галузі рослинництва в умовах невизначеності.

Розроблений організаційно-економічний механізм, методичні підходи до оцінювання впливу чинників маркетингового середовища, результати економіко-статистичного моделювання та запропоновані стратегічні напрями розвитку можуть бути використані органами державного управління, суб'єктами господарювання аграрного сектору, профільними установами та закладами вищої освіти під час формування стратегій розвитку галузі, удосконалення системи управління, підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу та адаптації до умов невизначеності.

Важливим підтвердженням практичної цінності роботи є впровадження окремих результатів дослідження у діяльність сільськогосподарських підприємств,

органів державного управління та в освітній процес Державного біотехнологічного університету, що підтверджується відповідними довідками і актами про впровадження.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота за своєю структурою, логікою викладення матеріалу, рівнем теоретичного узагальнення, методичним забезпеченням та оформленням повністю відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Її оформлення здійснено відповідно до вимог Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами).

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є завершеним самостійним кваліфікаційним науковим дослідженням, виконаним із дотриманням принципів академічної доброчесності. Усі використані наукові ідеї, результати досліджень, положення та текстові запозичення супроводжуються належними бібліографічними посиланнями. Аналіз дисертаційної роботи, наукових публікацій здобувача та акта перевірки на наявність текстових запозичень дає підстави стверджувати про відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації та інших порушень принципів академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження. Незважаючи на загальну високу оцінку дисертаційної роботи, окремі її положення мають дискусійний характер та можуть бути предметом подальших наукових досліджень.

Запропонований автором підхід до трактування маркетингового середовища галузі рослинництва є цікавим і науково обґрунтованим, однак доцільно було б чіткіше визначити його відмінності від існуючих концепцій та більш наочно продемонструвати авторський внесок.

У роботі значну увагу приділено аналізу впливу окремих чинників невизначеності, проте недостатньо розкрито взаємозв'язок між ними та їх сукупний вплив на економічну ефективність галузі.

Автор широко використовує сучасні статистичні та аналітичні матеріали, однак окремі висновки доцільно було б підкріпити порівняльним аналізом досвіду країн Європейського Союзу, що дозволило б більш аргументовано оцінити перспективи адаптації вітчизняного рослинництва до сучасних викликів.

Окремі положення, що характеризують наукову новизну роботи, частково перетинаються з її практичною значущістю, тому доцільним було б більш чітко розмежувати авторські наукові результати та рекомендації прикладного характеру.

Запропонований організаційно-економічний механізм доцільно було б доповнити оцінкою можливих ризиків його практичного впровадження та визначенням умов, за яких його реалізація забезпечуватиме найвищу ефективність.

Разом із тим наведені зауваження мають переважно дискусійний характер, відображають наукову позицію рецензента щодо окремих аспектів дослідження, не знижують наукової цінності дисертаційної роботи та не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Загальний висновок

Дисертаційна робота **Мухіна Валерія Анатолійовича** на тему «**Механізм підвищення показників економічної ефективності розвитку галузі рослинництва в умовах невизначеності**» є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому вирішено важливе наукове завдання щодо обґрунтування теоретико-методичних положень та розроблення науково-практичних рекомендацій із формування організаційно-економічного механізму підвищення показників економічної ефективності розвитку галузі рослинництва в умовах невизначеності.

Результати дослідження характеризуються належним рівнем наукової новизни, теоретичною обґрунтованістю, практичною спрямованістю та достовірністю. Наукові статті та інші публікації здобувача відображають положення отриманої дисертантом наукової новизни. Висновки й рекомендації логічно випливають із проведеного дослідження, а їх практичне значення

підтверджується впровадженням у діяльність суб'єктів господарювання та освітній процес.

За актуальністю теми, рівнем наукової новизни, обґрунтованістю наукових положень, висновків і рекомендацій, повнотою викладення результатів дослідження у наукових публікаціях, практичною цінністю одержаних результатів та відповідністю встановленим вимогам дисертаційна робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами), а її автор Мухін Валерій Анатолійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

РЕЦЕНЗЕНТ

Пономарьова М.С.

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри ЮНЕСКО

«Філософія людського спілкування»

та соціально-гуманітарних дисциплін,

Державний біотехнологічний університет



Підпис *Пономарьова М.С.*
ЗАСВІДЧУЮ
Керівник відділу діловодства ДБТУ
Вікторія Мельник